

מכון
להוראת
כתבי רבינו
אליעזר פאפו
זי"א, סו"ס
"פלא יועץ"
ועוד

אורות פלא

אורות פלא

מתורתו של רבינו אליעזר פאפו זי"ע, מח"ס "פלא יועץ"
לקט דרושים ומאמרי מוסר, שנלקטו מתוך ספריו

פרשת שמיני תשפ"ב

היו נטמעים במ"ט שערי טומאה, ונגלה עליהם הקדוש ברוך הוא ונאלם מיד, ובצאת ישראל ממצרים וכו' היתה יהודה לקדשו.

והנה, אף על פי שמצות פרה אדמה היא חקה שאין בה טעם על פי הפשט, עם כל זה רמז יש בה, הרמז אל התשובה, וכנגד יצר הרע דבר הכתוב, ולכן נתנה טהרה זאת לטמאת מת, כי הוא טמאת היצר הרע המפתה לאדם, ורשעים קרויים מתים, דכתיב (יחזקאל כא ל) "ואתה חלל רשע", וכתיב (שם יח כג) "כי לא אחפץ במות המת כי אם בשובו מדרךיו וחייה".

ובזה נבוא אל הבאור, ואמר "זאת חקת התורה" - שאין בה טעם, אבל "אשר צוה ה' לאמר", רמז על המצוה הזאת, והוא - "דבר אל בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה", רמז ליצר הרע, דכתיב (הושע ד טז) "כפרה סוררה סרר ישראל", והוא פרה ורבה חטאת האדם, והיא "תמימה" באדמיות חטאתכם פשני, וגם שכל הדינים נמשכים ממנו. ואפקייה בלשון תמימה לרמז שהדינים הם לטובת האדם להשלימו ולתקנו, כי יסורין מכפרים עון (עי' ברכות ה). וזאת רעת האדם בארץ - "אשר אין בה מום", אף לאחר שיחטא אינו רואה חובה לעצמו (שבת קיט.), ו"דרך איש ישר בעיניו" (משלי כא ב).

ועוד רעת היצר הרע שמפתה לאדם - "אשר לא עלה עליה על" תורה ומצות, אלא בהפקייה ניהא לה. ונתתם אותה אל אלעזר הכהן, תקון זאת הפרה סוררה הוא על ידי מי שאל עזר, והוא כהן לאל עליון, ולזה אמרו (ספרי חקת כב) מצותה בסגן, שהוא משנה למלך הכהן הגדול - דא קדשא בריה הוא (זהר ח"ג מט). והמשנה הוא התלמיד חכם, כמו שדרשו (פסחים כב): "את ה' אלוקיך תירא" (דברים י ב) - לרבות תלמידי חכמים, ברוח שפתינו "והוציא אותה" זאת הפרה "אל מחוץ למחנה", שהוא הגוף. "ושחט אותה לפניו", רמז שישחט את היצר הרע, ויהיה זובח יצרו (עי' סנהדרין מג.). ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא מב.) זר שוחט ואלעזר רואה, שם רמז שהזר הוא החוטא שוחט את היצר הרע, כשאלעזר הוא התלמיד חכם רואה ומתבונן לעורר הלבבות. ו"לקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו", רמז שהתלמיד חכם יהיה מורה באצבע הדין שהם העברות, שאחריתם דם. "וזהה אל נכח פני אהל מועד" ככת התורה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עי' ברכות טז.) על פסוק (במדבר כד ו) "כנחלים נטיו בפאהלים נטע ה'". "מדמה שבע פעמים", רמז למה שאמר הכתוב (משלי ו טז) "שש הנה שגא ה' ושבע תועבת נפשו".

(דן ידין)

"ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעולה. ושור ואיל לשלמים לזבח לפני ה' ומנחה בלולה בשמן כי היום ה' נראה אליכם." (ט ג-ד)

אפשר שבא לרמז במה גדלה מעלת העגלה, וכמה צריך להתחזק לקנותה. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא כג:) כל המעביר על מדותיו, מעבירין לו על כל פשעיו. ואמר הכתוב (תהלים נא יט) "זבחי אלקים רוח נשברה". ואמר הכתוב (עפ"י ישעיה נז טו) "אני את דבא", והוא ההפך מבעל גאון שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה ה.) שהקדוש ברוך הוא אומר עליו אין אני והוא יכולים לדור כאחד.

ואפשר שזה בא לרמז הכתוב "ואל בני ישראל תדבר לאמר" דבר הכרחי וצריך מאד, והוא "קחו שעיר עזים לחטאת", "שעיר" אותיות עשיר, "עזים" לשון עזות, "ועשיר יענה עזות" (משלי יח כג) ואתם קחו בדעתכם מה שעשיר יענה עזות ודברים קשים כגדים, זה יועיל לכם "לחטאת", לכפר חטאת. ואפלו אם לפי שעה יתחמם לבבו להשיב חורפו דבר, "ועגל וכבש" תמחרו לכבש יצרכם, ועל ידי זה תהיו "בני שנה תמימים", כבן שנה בלא חטא (עי' יומא כב:) ועוד תרויחו "לעולה" שתעלו במעלות, דמאן דאיהו זעיר איהו רב [- מי שמקטין את עצמו הוא באמת הגדול] (זהר ח"ג סח.), ומפני זה "ושור", אתם תהיו סובלים כשור לעל, "ואיל" תתחזקו "לשלמים" להרבות שלום, ועוד תרויחו כי מעלה אני עליכם "לזבח לפני ה'", כאלו הקרבנות קרבן, זבחי אלקים רוח נשברה (סוטה ה.). ומנחה בלולה" כאלו הקריב מנחה, "בשמן" על ידי היותה נח בשמן. ועוד תרויחו "כי היום ה' נראה אליכם", כי שכינה עמכם כאמור אני את דבא.

פרשת פרה

ונחקר, מה המצוה הזאת של קריאת פרשת פרה? אי משום שחוב אדם לטהר את עצמו ברגל (ראש השנה טז:), מאי שנא פסח מעצרת וחו? ותו, מאי שנא פרשת פרה שאינו אלא טהרת טומאת מת, הלא כל הטהרות מכל הטמאות היה לנו לקרות?

ונראה בהקדים מה שכתבו המקובלים (חסד לאברהם מעין ב נהר נז.) שבכל שנה שלשים יום נקדם פסח הקדוש ברוך הוא מתחיל להוציא נשמות ישראל מתוך הקלפה על פי הכנתם ואתערותא מלתתא, וזהו כל ענין בעור חמץ רמז לבעור היצר הרע, וזהו בעצם מה שאנו עושים בליל פסח דרך חרות, חרות מן הטומאה דוגמת יציאת מצרים אשר

"וישמע משה וייטב בעיניו". (י ב)

הוֹדָה וְלֹא בּוֹשׁ לומר לֹא שְׁמַעְתִּי. (רש"י)

אין אדם בעולם שלא יטעה, כמאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קטו, יא) כל האדם בוזב. ואינו בוש לאדם לומר שטעה, אבל להיות מחזיק בטעותו ולומר שלא טעה, זהו בוש וכלמה. ממה נפשך, אם אינו מכיר בטעותו, נמצא שהוא טפש ובער כמו שפרשו על פסוק (שם עג, כב) ואני בער ולא אדע. פרוש לא אדע שאני בער, אז בהמות, תרתי הייתי. ואם הוא מכיר בטעותו, והוא בוש להודות ורוצה להחזיק בטעותו, הרי זה מוסיף אולת וכלמה על בשותו, כי נכרים דברי אמת, שהוא רוצה להחזיק בטעותו במשאות שוא ומדוחים, וכל השומע יצחק לו ויפיר רע מדתו, אבל הוא סובר, שבני אדם אינם יורדים לסוף דעתו ושיוכל להטעותם בדבריו.

וגם זו מדה רעה היא באדם, שהוא חכם בעיניו יותר מכל אדם, על זאת יחרקו שני השומעים למה מחזיק אותם נמשל בהמות, ולמה יש לו מדה רעה זו להחזיק בטעותו. אבל מודים דרבנן הינו שבחיהו. ומי לנו גדול ממושה רבנו עליו השלום, וכתוב (ויקרא י ב)

וישמע משה וייטב בעיניו. הודה ולא בוש. וכן מצינו איתנים מוסדי ארץ, שהיו דורשים דברים ואומרים, דברים שאמרתי בפניכם טעות הם בדי (שבת סג, ב). ואפלו אם נראה לו בוש להודות, מוטב שיבוש בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא. לכן יהא אדם ירא שמים ומודה על האמת, לכבוד ה' אל אמת.

יש הודאה טובה, כגון להיות מודה על האמת ומדה זו צריכה רבה ובפרט לתלמידי חכמים העוסקים בהלכה שיקבל את האמת תכף ומיד ממי שאמרו אפלו מקטן שבקטנים יודה ולא יבוש לומר אפלו בפני רבים, האמת אתה ודברים שאמרתי טעות הם בדי, ולא ימשכן עצמו בשנויי דחיקי ובדחיות להעמיד דבריו ולאקבת הנצוח ויהיה העקב למישור דנפק מנה חרפא להחיר אסורין ולהרבות המחלוקת והשנאה ואין תורתו רצויה וחקמא לצלן ולשיזבן מהאי דעתא, לא כן המודה על האמת, שאף שיקלם לפי שעה בעולם הזה סוף סוף מחזה שדי יחזה.

ולפי הדעת הישר אין כאן בוש כי כל האדם בוזב, ומצינו בעלי הש"ס שהיו אומרים בפני רבים מקהל עדת ישראל דברים שאמרתי בפניכם טעות הם בדי (שבת סג, ב), ומודים דרבנן הינו שבחיהו, ואין לה מדה טובה הימנה. ולא לחנם קבעו לנו בתפלה לומר בכל יום, לעולם יהא אדם ירא שמים וכו' ומודה על האמת, שדבר זה הוא דבר המסור ללב וצריך יראת שמים, ועל-כּל-פנים נכרים דברי אמת ולמראה עיניו ישפט אדם מי הוא זה שאינו מודה על האמת, ואין ראוי לשא ולתן עמו בהלכה, ואם דומה למלאך ה' אז תורה יבקשו מפייהו (מוק"ז).

תפלה בגוף נקי

מי שבריא לו שאינו יכול לעמוד על עצמו מלהפיה עד שיגמר קריאת שמע ותפלה, מוטב שיגבר זמן קריאת שמע ותפלה ולא יתפלל, ממה שיחלל בלא גוף נקי. ואם עבר זמן תפלה, אנוס הוא, ומתפלל מנחה שתיים.

ואם יראה לו שיוכל לעמוד על עצמו בשעת קריאת שמע, יניח תפלין בין אהבה לקריאת שמע. (ש"ע או"ח פ א)

ומכאן תוכחת מגלה לאשר היצר הרע אחז שמורות עיניו, וכדי להקדים לבית הפנסת אינו חושש לבדוק עצמו יפה, ואם יתעורר לו קצת תאוה באמצע תפלה הוא מתעצל מלהוציא תפלין, וגם חושש שיפסיד מלהתפלל עם הצבור, וסוף בא לידי הפחה עם התפלין ולידי שהיו נקביו, וכן מזה הסוג המריח ריח רע, ואינו שותק עד שיכלה הריח או הולך למקום אחר, וכל פיוצא בזה, יש כמה דברים שחושב לעשות מצוה ועברה היא בידו, אזי לנו מיום הדין, שעל זה נאמר (שעיהו ה, יח): "הוי משכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה". אי לזאת, לוי בכח יגבר איש לחשב מחשבות הפסד מצוה - שמפסיד על ידי המצוה.

היה צריך לנקביו אל יתפלל, ואם התפלל, תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל. (ש"ע או"ח צב א)

ויש בזה דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות, שלפעמים מתעורר לאדם קצת תאוה לפנות קודם תפלה, ובהיותו רוצה להקדים לבית הפנסת מעמיד עצמו. וביותר ימצא המכשלה הזאת באדם שמתעורר לו תאוה באמצע זמירות או באמצע יוצר, וכדי שלא להפסיק או שלא להתפלל ביחיד מעמיד עצמו, וחוטא זה יאבד טובה הרבה, שגשאר בלי תפלה אם לא יחזר, ותפלתו היא תועבה, וברכותיו לבטלה, ועברה היא בידו. וצא ולמד חמר שבו, שהרי אמרו שאפלו אם עובר זמן התפלה, מוטב יעבור זמנה ולא יתפלל בהיותו צריך לנקביו.

אי לזאת, לוי בכח יגבר איש הירא את דבר ה', ויבדק עצמו יפה קודם תפלה. ואם נתעורר לו איזה תאוה לקטנים או לגדולים באמצע זמירות או יוצר, תכף יסיר תפלין ויעשה צרכיו, ויבון לקראת אלהיו, אז יקרב להתפלל ונרצה לו, זהו דרך ישרה.

לעילוי נשמת הרב הצדיק
רבי יצחק בן שולמית חיה מזרחי זצ"ל
נלב"ע ביום כ"ח אדר תשע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

חדש! חדש!

